

УДК 347.734

DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.7>

БАНК РОЗВИТКУ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЦЬКОГО КРЕДИТНОГО ІНСТИТУТУ РЕКОНСТРУКЦІЇ – KfW)

Картамышева О. Є. – кандидат юридичних наук,
декан юридичного факультету
ТОВ “Бердянський університет менеджменту і бізнесу”
ORCID ID: 0000-0003-0176-5163

Сирота А. І. – кандидат юридичних наук,
професор ТОВ “Бердянський університет менеджменту і бізнесу”
ORCID ID: 0000-0001-9607-5346

У даній статті досліджується правовий статус німецького кредитного інституту реконструкції – KfW, який здійснює операції по довгостроковому інвестиційному кредитуванню і є лідером серед банків Німеччини у сприянні економічному розвитку не тільки власної країни, а й більш ніж 50 країнам Європи та світу. KfW займає перше місце 13-й рік підряд у щорічному рейтингу 50-ти самих надійніших банків світу міжнародної фінансової компанії Global Finance.

В результаті дослідження автори дійшли висновків, що для успішного виконання своїх функцій по довгостроковому інвестиційному кредитуванню KfW, відповідно до закону про KfW, створений як корпорація публічного права, на яку не розповсюджуються норми банківського нагляду і яка не займається комерційною діяльністю, не виконує депозитні операції і звільнена від оподаткування. Метою створення KfW, пріоритетом її діяльності є забезпечення розвитку як національної економіки, так і надання допомоги економікам країн що розвиваються.

В Україні ця установа працює з 1996 року, проекти KfW в Україні охоплюють широкий спектр секторів: фінансовий, енергетичний, комунальну інфраструктуру, підтримку постраждалих районів Донецької та Луганської областей, розвиток малого та середнього бізнесу. Фінансуються саме проекти розвитку, на які, через високі поточні видатки, Україні часто не вистачає коштів.

Загальна підтримка України урядом Німеччини через KfW складає більше 1 млрд євро. За даними Міністерства фінансів України, станом на 1 січня 2022 року в рамках співпраці України із KfW успішно завершено реалізацію трьох проектів вартістю 217,0 млн євро, вибірка коштів за якими склала 100 %. Триває реалізація ще трьох інвестиційних проектів обсягом 207,5 млн євро, з яких станом на 1 січня 2022 р. використано 73,54 млн євро (35,44 %)

На думку авторів, розвиток економіки України бути забезпечений, в тому числі, й за рахунок заходів по створенню інститутів розвитку, серед яких є створення банку розвитку з врахуванням успішного досвіду організації і діяльності німецької банківської групи KfW.

Ключові слова: інститути розвитку, банк розвитку, довгострокове інвестиційне кредитування, проекти розвитку.

Kartamysheva O. E., Syrota A. I. Development bank as a financial instrument for the development of the economy of Ukraine (on the example of the German Credit Institute of Reconstruction KfW)

This article examines the legal status of the German Credit Institution for Reconstruction – KfW, which conducts long-term investment lending operations and is a leader among German banks in promoting economic development not only in its own country but also in more than 50 countries in Europe and the world. For the 13th year in a row, KfW ranks first in the annual ranking of the 50 most reliable banks in the world by the international financial company Global Finance.

As a result of the study, the authors concluded that in order to successfully perform its functions of long-term investment lending KfW, according to the law on KfW, established as

a public law corporation, which is not subject to banking supervision and not engaged in commercial activities, it does not perform deposit operations and exempt from taxation. The purpose of KfW, the priority of its activities is to ensure the development of both the national economy and to provide assistance to the economies of developing countries.

In Ukraine, this institution has been operating since 1996, KfW projects in Ukraine cover a wide range of sectors: financial, energy, utilities, support for the affected areas of Donetsk and Luhansk regions, small and medium business development. It is the development projects that are financed, for which, due to high current expenditures, Ukraine often lacks funds.

The total support of Ukraine by the German government through KfW is more than 1 billion euros. According to the Ministry of Finance of Ukraine, as of January 1, 2022, within the framework of Ukraine's cooperation with KfW, the implementation of three projects worth 217.0 million euros was successfully completed, with a sample of 100%. Three more investment projects worth 207.5 million euros are being implemented, of which 73.54 million euros were used as of January 1, 2022 (35.44%)

According to the authors, the development of Ukraine's economy will be ensured through creation development institutions, including the creation of a development bank, taking into account the successful experience of the organization and activities of the German banking group KfW.

Key words: *development institutions, development bank, long-term investment lending, development projects.*

Посилення глобалізаційних процесів у світі, їх вплив на економічний розвиток різних країн, у тому числі й України, відкривають як нові можливості по удосконаленню виробництва, використанню високотехнологічного обладнання, розширенню ринків збуту національної продукції, вільного руху товарів, капіталів тощо, так і створюють нові загрози – нерівномірність економічного розвитку країн із-за зростання конкуренції з боку іноземних компаній, зростання безробіття у зв'язку із застосуванням високотехнологічного обладнання, поширення негативного впливу на економіку країни кризових явищ з інших країн та інше.

Нестабільна економічна ситуація в Україні, обмеженість фінансових ресурсів негативно впливають на проведення економічних реформ, а, як відомо, без регулярних вливань фінансових і матеріальних ресурсів в економіку будь-якої країни, її стабільне функціонування неможливе. Стратегічний розвиток економіки можливий за рахунок залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій, але несприятливий інвестиційний клімат в Україні, який є наслідком цілого ряду факторів, негативно впливає на інвестиційну активність внутрішніх та зовнішніх інвесторів, основну складову економічної політики держави, яка забезпечує стабільне економічне зростання. Вчені зазначають, що не варто розглядати іноземні інвестиції як виключний спосіб економічного зростання України, оскільки умовами залучення іноземними інвестиціями є політична, економічна та фінансова стабільність, інвестиційні гарантії, вдосконалення законодавчих актів з регулювання інвестиційної діяльності та взагалі покращення інвестиційного клімату. А аналіз динаміки надходження іноземних інвестицій в країну свідчить, що будь-яке загострення політичної ситуації викликає не тільки скорочення надходження інвестицій, а й відтік коштів із країни [1, с. 48].

Внаслідок обмеженості фінансових ресурсів підприємств в Україні, перевага у фінансуванні надається економічним проектам із високою рентабельністю та швидкою окупністю, а проекти, які мають стратегічне значення для економіки країни, але вимагають виділення значних фінансових ресурсів і мають високий ступінь ризику, залишаються поза увагою державних і приватних інвесторів [2, с. 67]. В той же час, досвід розвинутих країн і держав з трансформаційною економікою, свідчить, що ефективна організація і здійснення інвестиційної діяльності залежить від стану її державного регулювання, застосування дієвих фінансових інструментів забезпечення довгострокових вкладень капіталу у стратегічні

економічні проекти [3, с. 7-9]. Одним із таких фінансових інструментів реалізації завдань модернізації і зростання темпів розвитку економіки як у кризовий, так і у післякризовий період виступають банки розвитку, які функціонують майже у кожній розвинутій країні світу.

Стан дослідження. Значної уваги активізації довгострокового інвестиційного кредитування як у кризовий, так і у післякризовий періоди, і, у зв'язку з цим, дослідженню діяльності інститутів розвитку у світі приділяють у своїх наукових працях такі вчені-економісти, як: Р.Є. Зварич, І.С. Івахненко, В.С. Стойка, С.О. Тульчинська, В.Б. Шкадюк та багато інших.

Вагомий внесок у вирішення проблем правового регулювання удосконалення банківської системи України здійснили українські вчені – юристи: Ю.В. Ващенко, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха, С.Т. Кадькаленко, Є.Б. Карманов, Т.О. Мацелик, Г.А. Нечай, Н.Ю. Пришва, А.О. Селіванов та інші.

Однак у працях зазначених вчених, на нашу думку, недостатньо уваги приділяється впливу державного інвестиційного кредитування банків розвитку на модернізацію і розвиток економіки України, зокрема, з боку німецького Кредитного інституту реконструкції (KfW).

Метою статті є дослідження правового статусу німецького Кредитного інституту реконструкції (KfW), його впливу на економіку України і доцільності використання досвіду KfW в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державні банки розвитку є спеціалізованими інвестиційними фінансово-кредитними інститутами, які створюються Урядом або функціонують на основі державних гарантій, метою яких є здійснення довгострокового фінансування загальнодержавних, суспільно значущих проектів, що сприяють розвитку економіки країни, вирішенню соціальних завдань [2, с. 67; 4, с. 157]. Як зазначають вчені, діяльність таких банків спрямована на «... вирішення таких чотирьох основних завдань: подолання провалів ринку в інноваційній сфері; усунення інституційних провалів ринку (формування відсутніх, але необхідних сегментів ринку); розвиток економічної і соціальної інфраструктури; елімінавання суттєвих регіональних дисбалансів розвитку» [4, с. 157]. Причому конкуренція банкам розвитку не загрожує, оскільки потреба в довгострокових інвестиціях завжди настільки висока, а розподіл ризику в спільних проектах є вигідною справою для всіх інститутів розвитку [5, с. 385].

За офіційними даними, вже не перший рік найнадійнішими банками світу є банки Німеччини, причому на першому місці знаходиться німецький державний банк KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau – з нім. Кредитний інститут реконструкції) – державний банк Уряду ФРН, що є лідером серед банків Німеччини у сприянні економічному розвитку не тільки власної країни, а й більш ніж 50 країнам Європи та світу. Так, у вересні 2021 року міжнародна фінансова компанія Global Finance оголосила про випуск свого 30-го щорічного рейтингу 50-ти самих надійних банків світу – загальноновизнаного рейтингу банків, який заслуговує на довіру більш ніж протягом чверті століття. У цьому рейтингу Німецький KfW займає перше місце 13-й рік поспіль [6].

KfW створений у Федеративній Республіці Німеччина в 1948 році після Другої світової війни в рамках плану Маршалла, відповідно до Закону про KfW як державний банк розвитку, який звільнений від оподаткування, не займається комерційною діяльністю, не виконує депозитні операції, оскільки пріоритетом його діяльності є забезпечення розвитку як національної економіки, так і надання допомоги економікам країн, що розвиваються.

У статутному фонді KfW 80% належить Федеративній Республіці Німеччині і 20% – землям Німеччини. Із своїм балансом понад 360 мільярдів євро KfW належить до крупних банків Європи [7, с. 40]. Отже, основним засновником KfW є держава, яка виступає гарантом усіх його зобов'язань. Залучення коштів KfW здійснює, головним чином, за рахунок емісії облігацій, забезпечених державними гарантіями, а особливістю надання кредитів є те, що KfW надає їх не безпосередньо позичальникам, а через обслуговуючі банки.

KfW очолює Виконавча рада із п'яти членів, яку очолює генеральний директор, який, у свою чергу, підпорядковується Раді наглядових директорів із 36 членів. Головою та заступником голови ради наглядових директорів є федеральні міністри фінансів та економіки Німеччини, посади яких змінюються щорічно. Станом на 2014 рік це найбільший у світі національний банк розвитку і станом на 2018 рік третій за величиною банк Німеччини за балансом.

За своєю структурою KfW є банківською групою (KfW Bankengruppe), яка складається із кількох структур: KfW Forderbank (інвестує у будівництво житла й інфраструктури, екологію, а також в освітні проекти), KfW Mittelstandsbank (сфера малого й середнього бізнесу) і KfW Entwicklungsbank (фінансове співробітництво з іноземними державними інститутами) [2, с. 68]. До складу KfW Bankengruppe входять також ряд дочірніх компаній, основними серед яких є: KfW IPEX-Bank, DEG і FuB. Співробітники банківської групи KfW представлені в більш ніж 80 містах світу [8, 9, 10].

KfW IPEX-Bank є найбільшою дочірньою компанією, що повністю належить KfW, а з 1 січня 2008 року діє як незалежний юридично банк, який керується Законом Німеччини про банківську діяльність. На відміну від KfW, він безпосередньо конкурує з комерційними банками і відповідає за міжнародне проектне та експортне фінансування, переважно надає кредити на міжнародному рівні. Основними секторами діяльності KfW IPEX-Bank є порти, аеропорти, платні дороги, мости та тунелі, залізниці, кораблі, літаки, телекомунікації, енергетика та виробництво [11].

DEG (Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft) – Німецька інвестиційна корпорація є меншою дочірньою компанією KfW, яка займається фінансуванням розвитку. Основними галузями її діяльності є банківська справа, агробізнес, відновлювані джерела енергії, телекомунікації та виробництво. З моменту свого заснування у 1962 році DEG співфінансувала майже 1300 компаній у більш ніж 120 країнах і виділила коштів на загальну суму близько 8,6 млрд євро [12].

FuB (Der Finanzierungs- und Beratungsgesellschaft) – Фінансово-консалтингова компанія, метою діяльності якої є підтримка розвитку економіки у Федеративній Республіці Німеччина. Компанія готує дослідження та звіти, пов'язані із реалізацією проектів, розробкою планів фінансування, консультуванням інвесторів, спонсорів проектів та установ у сфері економічного розвитку та інших послуг [13].

KfW має широку сферу діяльності: підтримка малого та середнього бізнесу; будівництво та енергозбереження, охорона навколишнього середовища; фінансування соціальної інфраструктури; експортне та проектне фінансування; загальні позики тощо. В Україні ця установа працює з 1996 року і діє через Німецько-Український Фонд, головною метою діяльності якого є посилення конкурентоспроможності українських мікро-, малих та середніх підприємств шляхом надання їм кредитів для фінансування інвестицій та обігових коштів через обрані банки-партнери.

KfW, разом із іншими міжнародними фінансовими організаціями, позичає Україні кошти на пільгових умовах на фінансування загально державних і регіональних проєктів соціального та економічного розвитку. Проєкти KfW в Україні охоплюють широкий спектр секторів: фінансовий, енергетичний, комунальну інфраструктуру (фінансування будівництва нових доріг, оновлення міського транспорту та матеріальної бази медичних закладів тощо), підтримку постраждалих районів Донецької та Луганської областей, розвиток малого та середнього бізнесу. Особливістю такого фінансування є те, що фінансуються саме проєкти розвитку, на які, через високі поточні видатки, Україні часто бракує коштів, що призводить до зношеності інфраструктури. Важливо також те, що всі проєкти, які фінансуються KfW, мають чітко визначені цілі та результативні показники, що дозволяє оцінити успішність їх впровадження [14].

Починаючи з 2008 року, Федеральний уряд через KfW надав Українському фонду соціальних інвестицій 68,7 млн євро на розбудову соціальної інфраструктури в Україні. Таким чином, у рамках співпраці KfW із Українським фондом соціальних інвестицій вже відремонтовано майже 500 соціальних об'єктів, включаючи школи, дитячі садки, культурні та медичні заклади, водопроводи та житлові приміщення для внутрішньо переміщених осіб. Так, у східних областях України та в Києві вдалося створити житло для понад 700 внутрішньо переміщених осіб. Крім того, додаткові місця у дитячих садках у Києві та Львові вже надано для понад 2500 дітей [15].

Для реалізації програми Європейського Союзу «FinancEast», яка спрямована на відновлення фінансування малих і середніх підприємств у підконтрольних районах Донецької і Луганської областей, економічне відновлення Донбасу та підвищення його інвестиційної привабливості, через KfW Європейський Союз надав Україні у листопаді 2017 року грант в розмірі 9,5 млн євро. Для реалізації цього проєкту 23 листопада 2017 року Німецько-Український фонд підписав угоду з Укргазбанком, який став учасником програми підтримки українського бізнесу «FinancEast». Названі грантові ресурси надавалися малим та середнім підприємствам, які ведуть свій бізнес на підконтрольній Україні території Донецької та Луганської областей, у вигляді компенсації до 50% вартості інвестиційних проєктів, які передбачали придбання у лізинг або у кредит сільськогосподарської техніки, обладнання і транспортних засобів, монтаж, будівництво чи реконструкцію приміщень, введення в експлуатацію тощо. Завдяки цьому гранту Європейський Союз сподівався відновити стійкі кредитні та лізингові операції в регіоні, де банки майже не працювали з 2014 року, підтримуючи стійке економічне та соціальне відновлення і, тим самим, сприяючи миру та примиренню на Сході України [16, 17].

3 травня 2019 року, обсяг сфер, у яких Німеччина співпрацює і надає допомогу Україні, був розширений за рахунок додаткової сфери - підтримки у просуванні реформи децентралізації завдяки інвестиціям у відновлення інфраструктури сільської медицини. Відповідна фінансова та проєктна угода підписана 20 травня у Києві регіональним директором Банку розвитку KfW, Міністром соціальної політики України та виконавчим директором Українського фонду соціальних інвестицій. Метою Проєкту є підтримка комплексної та амбітної медичної реформи, яка розпочалася в Україні у 2017 році і передбачає, серед іншого, реформування та покращення функціонування закладів первинної медицини. З цією метою уряд Німеччини виділив через Державний банк розвитку Німеччини KfW грантові кошти у загальному обсязі 14,45 млн євро на оновлення та оснащення сучасними медичними приладами приблизно 60 – 70 центрів первинної медичної

допомоги, розташованих у Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій областях та контрольованих районах Донецької і Луганської областей. Реалізація проекту розрахована до кінця 2022 року [18].

3 вересня 2019 року, за фінансової підтримки Німецького Уряду та Німецького Банку Розвитку (KfW) Дитячий Фонд ООН ЮНІСЕФ – спеціалізованої структури ООН, яка є світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей і просуває та захищає їхні права у 190 країнах, включаючи Україну, на Сході України реалізує проєкт «Спільно. Соціальні послуги для сімей у громадах» на суму 5 млн євро. Головна мета проєкту – налаштувати стабільну систему соціальних послуг, яка забезпечить громади необхідною інфраструктурою для надання послуг та тим самим наблизити їх до отримувачів. Кошти спрямовані на облаштування багатофункціональних центрів соціальних послуг у громадах Луганської та Донецької областей, а також на навчально-методичну підтримку – підготовку кейс-менеджерів, навчання бюджетуванню соціальних послуг, налагодження співпраці у громадах для ефективного надання сервісів. Протягом дії проєкту соціальними послугами нового зразка вдасться охопити близько 100 тисяч мешканців громад. Йдеться про родини з дітьми та молодь, зокрема, сім'ї внутрішньо переміщених осіб, малозабезпечені сім'ї та такі, що виховують дитину з інвалідністю [19].

8 лютого 2021 року була підписана Угода про співпрацю між виконавчим директором Українського фонду соціальних інвестицій (УФСІ) та директором регіонального офісу Німецького державного банку розвитку (KfW) в Києві про фінансування оновлення будівельного фонду та енергоефективне оновлення, а також на оснащення 12 медичних закладів сучасними медичними приладами та засобами індивідуального захисту в Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій областях і підконтрольних уряду районах Донецької та Луганської областей [15].

У травні 2021 року, через Банк Розвитку KfW німецький уряд надав 25,5 млн євро Україні на видачу пільгових іпотечних кредитів переселенцям в Україні. Цього вистачить, аби у 2021-2022 роках видати кредит приблизно 680 сім'ям або 1768 переселенцям [20].

Загальна підтримка України урядом Німеччини через KfW складає більше 1 млрд євро. За даними Міністерства фінансів України, станом на 1 січня 2022 року в рамках співпраці України із KfW успішно завершено реалізацію трьох проєктів вартістю 217,0 млн євро, вибірка коштів за якими склала 100 %. Триває реалізація ще трьох інвестиційних проєктів обсягом 207,5 млн євро, з яких станом на 1 січня 2022 р. використано 73,54 млн євро (35,44 %) [21].

Найбільш масштабними серед загальнодержавних проєктів, що реалізуються спільно із KfW в Україні на даний час, є проєкти у сфері енергетики загальною вартістю кредитних коштів 190,5 млн євро: проєкт «Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)», та проєкт «Реконструкція підстанцій у східній частині України». Виконання цих програм дозволить вивести обладнання підстанцій України на новий технологічний рівень, який відповідає вимогам безпеки та надійності передачі електроенергії, що діють в ENTSO-E (Європейської асоціації для співпраці операторів систем передачі електроенергії.). 1 лютого 2022 року Національна енергетична компанія «Укренерго» повідомила про підписання Грантової угоди з німецькою Кредитною установою для відбудови (KfW) на 1,7 млн євро на консультативні послуги для підготовки нового проєкту «Підвищення ефективності передачі електроенергії (інтеграція української ОЕС до європейської об'єднаної енергосистеми)». Проєкт передбачає комплексну реконструкцію з автоматизацією підстанції 330 кВ «Подільська», що на Одещині,

яка стане ще одним об'єктом реалізації програми автоматизації підстанцій НЕК «Укренерго». Реалізація проєкту підвищить надійність роботи підстанції та відповідно живлення південного регіону енергосистеми України, а також надійність взаємозв'язків при синхронізації енергосистем України і Молдови з «ENTSO-E» [22].

Це далеко не повний перелік проєктів загальнодержавного і регіонального значення, у фінансуванні який приймає участь KfW, що, безумовно, є прикладом для України, яка теж неодноразово намагалася створити свій банк розвитку. Так, у 90-х роках минулого століття, для фінансування загальнодержавних проєктів за допомогою Європейського банку реконструкції та розвитку був створений «Київський міжнародний банк», діяльність якого, однак, набула не інвестиційної, а комерційної спрямованості. В уряді також вивчали пропозиції створити Банк розвитку на основі державного «Укресімбанку», але, враховуючи значення «Укресімбанку» для економіки країни, Кабінет Міністрів України відмовився від цих намірів. 8 квітня 2009 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням № 439-р створив комісію з питань утворення банку розвитку на базі ВАТ «Український банк реконструкції та розвитку», але через рік комісія була ліквідована постановою Кабінету Міністрів № 397 від 2 червня 2010 року. Завданнями державної політики на 2013-2014 роки [23], крім інших заходів, було передбачено утворення державного банку розвитку, але, після відомих подій в Україні, ці плани не були реалізовані.

Висновки. Об'єктивні потреби сучасного стану економіки України вимагають для їх вирішення створення банку розвитку – спеціалізованої державної фінансово-кредитної структури, яка б на основі державних гарантій здійснювала довгострокове інвестиційне фінансування проєктів економічного і соціального розвитку. Міжнародний досвід діяльності банків розвитку засвідчив їх ефективність у забезпеченні довгострокових вкладень капіталу у стратегічні економічні проєкти, які вимагають виділення значних фінансових ресурсів і мають високий ступінь ризику. Прикладом для створення банку розвитку, на нашу думку, є німецький Кредитний інститут реконструкції (KfW), діяльність якого в Україні показала його ефективність у вирішенні завдань економічного відродження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бохонко І.В., Жигало І.І., Слободюк А. Інвестиційна привабливість України в умовах ринкового господарювання. Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. 2020. Випуск 40. С. 46-53. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/10.pdf (дата звернення: 04.02.2022).
2. Шкадюк В. Б. Світовий досвід діяльності державних банків розвитку: висновки для України. *Економіка та держава*. 2009. № 10. С. 67-70.
3. Івахненко І. С. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 2. С. 7-9.
4. Стойка В. С. Міжнародний досвід функціонування державних банків розвитку: уроки для України. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 3(56) С.157-161.
5. Зварич Р.Є. Новий банк розвитку брікс: технографія становлення. *Журнал Європейської економіки*. 2014. Том 13 (№ 4). С. 377-386.
6. 50 самых надежных банков мира 2021. Рейтинг от Global Finance. 24 сентября, 2021. URL: <https://www.mamytova.ch/rejting-50-samyh-nadezhnyh-bankov-mira-2021-ot-global-finance/> (дата звернення: 08.02.2022).

7. Чернишова М.І., Тульчинська С.О. Вплив міжнародних фінансових інституцій на розвиток енергетичного сектору України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19. С. 38-41.

8. German Investment Corporation. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/German_Investment_Corporation (дата звернення: 10.02.2022).

9. KfW Stories – Das digitale Magazin. <https://www.kfw.de/kfw.de.html> (дата звернення: 17.02.2022);

10. KfW Bank. URL: <https://www.krankenkassenzentrale.de/profil/kfw> (дата звернення: 19.02.2022).

11. KfW IPEX-Bank Germany. URL: https://www.banktrack.org/bank/kfw_ipex_bank (дата звернення: 18.02.2022).

12. DEG: Mehr als Finanzierung. URL: <https://www.deginvest.de> (дата звернення: 18.02.2022).

13. Finanzierungs- und Beratungsgesellschaft mbH (FuB), Berlin. URL: <https://www.webvalid.de/company/Finanzierungs-+und+Beratungsgesellschaft+mbH> (дата звернення: 18.02.2022).

14. Масловська Є. \$4,2 млрд та 9,8 млрд євро. Хто і скільки позичає Україні на розвиток? 28 травня 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/skilki-pozik-bere-ukrajina-u-mfo-hto-i-na-shcho-pozichaye-nam-groshti-novini-ukrajini-50162529.html> (дата звернення: 08.02.2022).

15. Боротьба з Covid-19: Німеччина виділяє кошти на загальну суму 13,1 мільйона євро для посилення 12 медичних закладів на Сході України. URL: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/aktuelles/-/2440342> (дата звернення: 09.02.2022).

16. Німецько-український фонд надав 81 млн грн Укргазбанку. Кошти спрямовані для кредитування малих і середніх підприємств. 23.11.2017. URL: <https://mind.ua/news/20178897-nimecko-ukrayinskij-fond-nadav-81-mln-grn-ukrgazbanku> (дата звернення: 28.01.2022).

17. Укргазбанк долучився до програми підтримки малого та середнього бізнесу «FinancEast» на сході України. 19.12.2019. URL: <http://www.ukrgasbank.com/ukr/press/news/12265-> (дата звернення: 28.01.2022).

18. Німеччина розширює підтримку українських реформ. URL: 20.05.2019 <https://www.mk-oblrada.gov.ua/news.php?news=1256&group=22> (дата звернення: 08.02.2022).

19. Уряд Німеччини виділив 5 млн євро на розвиток соціальних послуг для сімей на Сході України. 25 вересня 2019. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/pras-relizi/urjad-nimecchini-vidiliv-5-mln-єvro-na-rozvitok-socialnih-poslug-dlya-simej-na-skhodi/> (дата звернення: 09.02.2022).

20. Жукова Н. Пільгова іпотека під 3% для ВПО від німецького фонду. 18.05.2021. URL: <https://freeradio.com.ua/pilhova-ipoteka-pid-3-dlia-vpo-vid-nimetskoho-fondu-iak-podatysia-instruktsiia/> (дата звернення: 09.02.2022).

21. Мінфін – про співпрацю з KfW. 01.11.2019. URL: <https://finbalance.com.ua/news/minfin---pro-spivpratsyu-z-kfw> (дата звернення: 09.02.2022).

22. Укренерго спільно з KfW розпочинає підготовку проекту реконструкції підстанції 330 кВ «Подільська». 01.02.2022. URL: <https://ua.energy/zagalni-povnyu/ukrenergo-spilno-z-kfw-rozpochynaє-pidgotovku-proyektu-rekonstruktsiyi-pidstantsiyi-330-kv-podilska/> (дата звернення: 07.02.2022).

23. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки: постанова Кабінету Міністрів України від від 27 лютого 2013 р. № 187 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.02.2022).

REFERENCES:

1. Bokhonko I.V., Zhyhalo I.I., Slobodiuk A. Investytsiina pryvabyvist Ukrainy v umovakh rynkovoho hospodariuvannia [Investment attractiveness of

Ukraine in the conditions of market economy]. *Infrastruktura rynku: elektronnyi naukovo-praktychnyi zhurnal*. 2020. Vypusk 40. S. 46-53. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/10.pdf (data zvernennia: 04.02.2022) [in Ukrainian].

2. Shkadiuk V. B. Svitovi dosvid diialnosti derzhavnykh bankiv rozvytku: vysnovky dlia Ukrainy [World experience of state development banks: conclusions for Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*. 2009. № 10. S. 67-70 [in Ukrainian].

3. Ivakhnenko I. S. Investytsiina diialnist v Ukraini: suchasnyi stan ta mozhlyvosti yii aktyvizatsii [Investment activity in Ukraine: current state and possibilities of its activation]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2010. № 2. S. 7-9 [in Ukrainian].

4. Stoika V. S. Mizhnarodnyi dosvid funktsionuvannia derzhavnykh bankiv rozvytku: uroky dlia Ukrainy [International experience of functioning of state development banks: lessons for Ukraine]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova*. 2017. T. 22. Vyp. 3(56) S.157-161 [in Ukrainian].

5. Zvarych R.I. Novyi bank rozvytku briks: tekhnohrafiia stanovlennia [New Brix Development Bank: Technology of Formation]. *Zhurnal Yevropeiskoi ekonomiky*. 2014. Tom 13 (№ 4). S. 377-386 [in Ukrainian].

6. 50 samykh nadezhnykh bankov myra 2021. Reitynh ot Global Finance [50 most reliable banks in the world 2021. Rating from Global Finance]. 24 sentiabria, 2021. URL: <https://www.mamytova.ch/rejting-50-samyh-nadezhnyh-bankov-mira-2021-ot-global-finance/> (data zvernennia: 08.02.2022) [in Russian].

7. Chernyshova M.I., Tulchynska S.O. Vplyv mizhnarodnykh finansovykh instytutsii na rozvytok enerhetychnoho sektoru Ukrainy [The impact of international financial institutions on the development of Ukraine's energy sector]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2016. № 19. S. 38-41 [in Ukrainian].

8. German Investment Corporation [German Investment Corp.]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/German_Investment_Corporation (data zvernennia: 10.02.2022) [in German].

9. KfW Stories – Das digitale Magazin [KfW Stories – The digital magazine]. <https://www.kfw.de/kfw.de.html> (data zvernennia: 17.02.2022) [in German].

10. KfW Bank [KfW Bank]. URL: <https://www.krankenkassenzentrale.de/profil/kfw> (data zvernennia: 19.02.2022) [in German].

11. KfW IPEX-Bank Germany [KfW IPEX-Bank Germany]. URL: https://www.banktrack.org/bank/kfw_ipex_bank (data zvernennia: 18.02.2022) [in German].

12. DEG: Mehr als Finanzierung [DEG: More than financing]. URL: <https://www.deginvest.de> (data zvernennia: 18.02.2022) [in German].

13. Finanzierung- und Beratungsgesellschaft mbH (FuB), Berlin [Financing and consulting company mbH (FuB), Berlin]. URL: <https://www.webvalid.de/company/Finanzierungs-+und+Beratungsgesellschaft+mbH> (data zvernennia: 18.02.2022) [in German].

14. Maslovska Ye. \$4,2 mlrd ta 9,8 mlrd yevro. Khto i skilky pozychaie Ukraini na rozvytok? 28 travnia 2021 [Maslovskaya E. \$ 4.2 billion and 9.8 billion euros. Who and how much lends to Ukraine for development? May 28, 2021]. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/skilki-pozik-bere-ukrajina-u-mfo-hto-i-na-shcho-pozichaye-nam-groshinovi-ukrajini-50162529.html> (data zvernennia: 08.02.2022) [in Ukrainian].

15. Borotba z Covid-19: Nimechyna vydiliaie koshty na zahalnu sumu 13,1 miliona yevro dlia posylennia 12 medychnykh zakladiv na Skhodi Ukrainy [Fighting Covid-19: Germany is allocating a total of 13.1 million euros to strengthen 12 medical facilities in eastern Ukraine]. URL: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/aktuelles/-/2440342> (data zvernennia: 09.02.2022) [in Ukrainian].

16. Nimetsko-ukrainskyi fond nadav 81 mln hrn Ukrhazbanku. Koshty spriamovani dlia kredytuvannia malykh i serednykh pidpriemstv. 23.11.2017 [The German-Ukrainian fund provided UAH 81 million to Ukrgasbank. The funds are used to lend to small and medium enterprises. 11/23/2017]. URL: <https://mind.ua/news/20178897-nimecko->

ukrayinskij-fond-nadav-81-mln-grn-ukrgazbanku (data zvernennia: 28.01.2022) [in Ukrainian].

17. Ukrhazbank doluchyvsvia do prohramy pidtrymky maloho ta serednoho biznesu «FinancEast» na skhodi Ukrainy [UkrGasbank has joined the FinancEast small and medium business support program in eastern Ukraine. 12/19/2019]. 19.12.2019. URL: <http://www.ukrgasbank.com/ukr/press/news/12265-> (data zvernennia: 28.01.2022) [in Ukrainian].

18. Nimechchyna rozshyriuie pidtrymku ukrainskykh reform [Germany expands support for Ukrainian reforms]. URL: 20.05.2019 <https://www.mk-oblrada.gov.ua/news.php?news=1256&group=22> (data zvernennia: 08.02.2022) [in Ukrainian].

19. Uriad Nimechchyny vydilyv 5 mln yevro na rozvytok sotsialnykh posluh dlia simei na Skhodi Ukrainy. 25 veresnia 2019 [The German government has allocated 5 million euros for the development of social services for families in eastern Ukraine. September 25, 2019]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/pres-relizy/uriad-nimechchyny-vydilyv-5-mln-yevro-na-rozvytok-sotsialnykh-posluh-dlia-simei-na-skhodi> (data zvernennia: 09.02.2022) [in Ukrainian].

20. Zhukova N. Pilhova ipoteka pid 3% dlia VPO vid nimetskoho fondu. 18.05.2021 [Preferential mortgage at 3% for IDPs from a German fund. 05/18/2021]. URL: <https://freeradio.com.ua/pilhova-ipoteka-pid-3-dlia-vpo-vid-nimetskoho-fondu-iak-podatysia-instruktsiia/> (data zvernennia: 09.02.2022) [in Ukrainian].

21. Minfin – pro spivpratsiu z KfW [Ministry of Finance – on cooperation with KfW]. 01.11.2019. URL: <https://finbalance.com.ua/news/minfin---pro-spivpratsyu-z-kfw> (data zvernennia: 09.02.2022) [in Ukrainian].

22. Ukrenerho spilno z KfW rozpochynaie pidhotovku proiektu rekonstruktsii pidstantsii 330 kV «Podilska». 01.02.2022 [Ukrenergo together with KfW begins preparation of the 330 kV Podilska substation reconstruction project. 02/01/2022]. URL: <https://ua.energy/zagalni-novyny/ukrenergo-spilno-z-kfw-rozpochynaye-pidgotovku-proyektu-rekonstruktsiyi-pidstantsiyi-330-kv-podilska/> (data zvernennia: 07.02.2022) [in Ukrainian].

23. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy aktyvizatsii rozvytku ekonomiky na 2013-2014 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid vid 27 liutoho 2013 r. № 187 // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» [On approval of the State program of economic development for 2013-2014: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 27, 2013 № 187 // Database «Legislation of Ukraine»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 04.02.2022) [in Ukrainian].